

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Γ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ

Ταχ. Δ/ση : Λ. Κηφισίας 7, Αθήνα

Ταχ. Κωδ. 11523

Πληροφορίες : Χ. Ζαράρη, Γ. Κυρίτσης, Ε.
Μουτσοπούλου

Τηλ: 213 2124 734, 738, 740

Τηλ. Κέντρο: 213 2124 700

Φαξ: 213 2124 777

e- mail: eaadhsy@eaadhsy.gr

Ιστότοπος: www.eaadhsy.gr, www.hsppa.gr

INFORMATICS
DEVELOPMENT
AGENCY
Digitally signed by
INFORMATICS
DEVELOPMENT AGENCY
Date: 2014.07.24 15:59:17
EEST
Reason:
Location: Athens

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αθήνα, 23 / 07 / 2014

Αριθμ. Πρωτ: 3107

ΠΡΟΣ : ΩΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

(μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 2

(Απόφαση 231/2014 της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων)

ΘΕΜΑ: «*Σύνταξη διακηρύξεων και τευχών διαγωνισμού προς αποφυγή συνήθων πλημμελειών των όρων αυτών*».

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πλαίσιο της αρμοδιότητας της Αρχής για έκδοση κατευθυντήριων οδηγιών προς τους αρμόδιους δημόσιους φορείς και τις αναθέτουσες αρχές, σχετικά με ζητήματα δημοσίων συμβάσεων που αφορούν ιδίως στην ερμηνεία της σχετικής εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας (αρ. 2 παρ. 2 περ. δ' ν. 4013/2011), εκδίδουμε την παρούσα κατευθυντήρια οδηγία σχετικά με την ορθή σύνταξη διακηρύξεων και τευχών διαγωνισμού, προς αποφυγή των συνηθέστερων πλημμελειών που εμφιλοχωρούν στους όρους αυτών.

Για τη σύνταξη της παρούσας λήφθηκε υπόψιν :

α) Η νομολογία (i) του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (ii) των αρμόδιων εθνικών Διοικητικών Δικαστηρίων, (iii) του Ελεγκτικού Συνεδρίου, και

β) οι αποφάσεις της Αρχής, στο πλαίσιο εξέτασης των υποβαλλόμενων σε αυτήν αιτημάτων παροχής σύμφωνης γνώμης για προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης

Η παρούσα έχει ως σκοπό να αποτελέσει ένα εύχρηστο εργαλείο, διευκολύνοντας το έργο των αρμόδιων δημοσίων φορέων και αναθετουσών αρχών, κατά τη σύνταξη διακηρύξεων δημοσίων συμβάσεων, ιδίως στις περιπτώσεις που δεν έχουν εκδοθεί υποχρεωτικά πρότυπα τεύχη διακήρυξης και συμβατικά τεύχη (π.χ. στις συμβάσεις προμηθειών και παροχής υπηρεσιών),

προκειμένου να αποφεύγεται η επανάληψη των συνηθέστερα διαπιστούμενων πλημμελειών των διακηρύξεων. Για το λόγο αυτό έχει καταβληθεί προσπάθεια ώστε οι σχετικές οδηγίες/υποδείξεις να διατυπώνονται με απλό τρόπο.

II. Υποδείξεις για την αποφυγή συνήθων πλημμελειών όρων των διακηρύξεων

Κατά πάγια νομολογία, η διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική διοικητική πράξη και ως εκ τούτου οι όροι της έχουν δεσμευτική ισχύ τόσο για την αναθέτουσα αρχή που διεξάγει το διαγωνισμό όσο και για τους υποψηφίους. Τυχόν δε παράβαση ουσιώδους όρου της διακήρυξης κατά τη διάρκεια του διαγωνισμού, κατά τη συνομολόγηση της σύμβασης, είτε κατά το στάδιο εκτέλεσης αυτής, καθιστά μη νόμιμη τη σχετική διαδικασία και επάγεται ακυρότητα. Ως εκ τούτου απαιτείται από τις αναθέτουσες αρχές ιδιαίτερη προσοχή κατά τη σύνταξη των διακηρύξεων και των ειδικότερων όρων αυτών.

Χάριν συντομίας, όπου στην παρούσα γίνεται αναφορά στον όρο “διακήρυξη” νοούνται όλα τα κατά περίπτωση τεύχη του διαγωνισμού (π.χ. μελέτη, συγγραφή υποχρεώσεων, σχέδιο σύμβασης, τα Παραρτήματα αυτών).

A) Σαφήνεια όρων διακήρυξης

Η αρχή της διαφάνειας συνεπάγεται ότι όλοι οι όροι και οι λεπτομέρειες διεξαγωγής του διαγωνισμού πρέπει να είναι διατυπωμένοι με σαφήνεια, με ακρίβεια και χωρίς αμφισημία στη διακήρυξη του διαγωνισμού και στα συμβατικά τεύχη, ώστε αφενός να παρέχουν σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και επιδεικνύοντες τη συνήθη επιμέλεια διαγωνιζομένους τη δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενο των εν λόγω όρων και λεπτομερειών και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο και αφετέρου να καθιστούν δυνατό τον εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής αποτελεσματικό έλεγχο του αν οι υποβαλλόμενες προσφορές ανταποκρίνονται στα κριτήρια που διέπουν την εν λόγω ανάθεση.

Εφόσον μία αναθέτουσα αρχή προκρίνει τη δυνατότητα υποβολής προσφοράς για μέρος των ζητούμενων αγαθών ή υπηρεσιών (τμήματα), δεν αρκεί να το ορίσει γενικώς στη διακήρυξη με μόνη την εν λόγω αναφορά στο σχετικό άρθρο που αφορά στο δικαίωμα υποβολής προσφοράς, αλλά οφείλει να προβεί σε εξειδίκευση των τμημάτων για τα οποία παρέχεται αυτή η δυνατότητα, αναφέροντας τα επιμέρους στοιχεία εκάστου τμήματος, όπως το είδος, την ποσότητα, τον προϋπολογισμό και το ύψος της σχετικής εγγυητικής επιστολής συμμετοχής,

Ειδικότερα:

1. Όταν η διακήρυξη προβλέπει τη δυνατότητα υποβολής προσφορών τόσο για το σύνολο αλλά και σε τμήματα (ανά είδος/ανά φορέα/γεωγραφικά κλπ) και ανάθεσης μίας ή περισσότερων συμβάσεων για καθένα εξ αυτών χωριστά:

- τα τμήματα προσδιορίζονται και εξειδικεύονται ως προς όλα τα στοιχεία τους με σαφήνεια στη διακήρυξη.
- αναφέρονται στη διακήρυξη τόσο οι ποσότητες του κάθε τμήματος (τουλάχιστον κατά προσέγγιση), όσο και η συνολική ποσότητα όλων των τμημάτων (στην περίπτωση που αυτά είναι ομοειδή),
- αναφέρεται ρητά, ειδικά και με σαφήνεια για ποια τμήματα μπορούν οι συμμετέχοντες να υποβάλλουν προσφορά με πρόβλεψη όλων των συνδυασμών που κρίνει σκόπιμους η αναθέτουσα αρχή,
- όποια κατανομή σε τμήματα κι αν επιλέξει η αναθέτουσα αρχή, αυτή θα πρέπει να ακολουθείται σε όλα τα τεύχη του διαγωνισμού και να μην αποκλίνει και κατά τη τήρηση των απαιτούμενων διατυπώσεων δημοσιότητας,

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1

Σε διακήρυξη ανοικτού διεθνούς μειοδοτικού διαγωνισμού για την προμήθεια τροφίμων για τις ανάγκες ενός Δήμου και των νομικών του προσώπων, αναγράφεται ο όρος ότι “οι προμηθευτές μπορούν να υποβάλουν προσφορά για ένα ή περισσότερα ή και όλα τα τμήματα της προμήθειας (Νωπά κρέατα, Νωπά Λαχανικά, Είδη αρτοποιίας), όπως αυτά παρουσιάζονται στον ενδεικτικό προϋπολογισμό της μελέτης”. Στην εν λόγω διακήρυξη επισημαίνεται ότι τα τεύχη διαγωνισμού που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτής είναι: η διακήρυξη, οι τεχνικές προδιαγραφές, η συγγραφή υποχρεώσεων, ο ενδεικτικός προϋπολογισμός και το έντυπο προσφοράς. Στον ενδεικτικό προϋπολογισμό, όπως και στο έντυπο προσφοράς, αναγράφονται τμήματα, για κάθε ένα εκ των οποίων παρέχεται το δικαίωμα υποβολής προσφοράς ως κατωτέρω:

ΤΜΗΜΑ 1 : ΝΩΠΑ ΚΡΕΑΤΑ

A : Νομικό πρόσωπο α' - νωπά κρέατα (ποσότητες, προϋπολογισμός)

B: Νομικό πρόσωπο β' – νωπά κρέατα (ποσότητες, προϋπολογισμός)

Συνολική ποσότητα και προϋπολογισμός τμήματος

ΤΜΗΜΑ 2 : ΝΩΠΑ ΛΑΧΑΝΙΚΑ

A : Νομικό πρόσωπο α' - νωπά λαχανικά (ποσότητες, προϋπολογισμός)

B: Νομικό πρόσωπο β' - νωπά λαχανικά (ποσότητες, προϋπολογισμός)

Συνολική ποσότητα και προϋπολογισμός τμήματος

ΤΜΗΜΑ 3 : ΕΙΔΗ ΑΡΤΟΠΟΙΪΑΣ

A : Νομικό πρόσωπο α' - είδη αρτοποιίας (ποσότητες, προϋπολογισμός)

B: Νομικό πρόσωπο β' – είδη αρτοποιίας (ποσότητες, προϋπολογισμός)

Συνολική ποσότητα και προϋπολογισμός τμήματος

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2

Σε διακήρυξη ανοικτού διεθνούς μειοδοτικού διαγωνισμού για την προμήθεια υγρών καυσίμων κίνησης, πετρελαίου θέρμανσης και λιπαντικών για την κάλυψη των αναγκών των υπηρεσιών & νομικών προσώπων ενός Δήμου, έστω ότι αναγράφεται ότι η προμήθεια αφορά σε δύο ομάδες ειδών: Ομάδα Α (Πετρέλαιο κίνησης, Βενζίνη αμόλυβδη 95 οκτ. και Πετρέλαιο θέρμανσης) και Ομάδα Β (Λιπαντικά) και, επιπλέον, υποδιαιρείται σε έξι (6) τμήματα (φορείς της αναθέτουσας αρχής), ως ακολούθως:

ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΙΔΩΝ ΟΜΑΔΑΣ Α (ΚΑΥΣΙΜΑ)

ΤΜΗΜΑ 1. Για τις υπηρεσίες του Δήμου				
A/A	ΕΙΔΟΣ	Μ.Μ.	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΦΠΑ
1	Πετρέλαιο Κίνησης	Λίτρα		
2	Πετρέλαιο Θέρμανσης	Λίτρα		
3	Βενζίνη Αμόλυβδη 95 οκτ.	Λίτρα		

Συνολικός προϋπολογισμός Τμήματος 1: .....€

Για τα Νομικά πρόσωπα και τα Ιδρύματα του Δήμου

ΤΜΗΜΑ 2 Δημοτική Βιβλιοθήκη – Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου				
A/A	ΕΙΔΟΣ	Μ.Μ.	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΦΠΑ
1	Πετρέλαιο Κίνησης	Λίτρα		
2	Πετρέλαιο Θέρμανσης	Λίτρα		
3	Βενζίνη Αμόλυβδη 95 οκτ.	Λίτρα		

Συνολικός προϋπολογισμός Τμήματος 2: .....€

ΤΜΗΜΑ 3. Κοινωνικός Οργανισμός Δήμου				
A/A	ΕΙΔΟΣ	Μ.Μ.	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΦΠΑ
1	Πετρέλαιο Κίνησης	Λίτρα		
2	Πετρέλαιο Θέρμανσης	Λίτρα		
3	Βενζίνη Αμόλυβδη 95 οκτ.	Λίτρα		

Συνολικός προϋπολογισμός Τμήματος 3: .....€

ΤΜΗΜΑ 4. Κοινοφελής Επιχείρηση Δήμου				
A/A	ΕΙΔΟΣ	Μ.Μ.	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΦΠΑ
1	Πετρέλαιο Κίνησης	Λίτρα		
2	Πετρέλαιο Θέρμανσης	Λίτρα		
3	Βενζίνη Αμόλυβδη 95 οκτ.	Λίτρα		

Συνολικός προϋπολογισμός Τμήματος 4: .....€

ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΙΔΩΝ ΟΜΑΔΑΣ Β (ΛΙΠΑΝΤΙΚΑ)**ΤΜΗΜΑ 5. Για τις υπηρεσίες του Δήμου**

α/ α	ΕΙΔΟΣ	Μ.Μ.	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΦΠΑ
1	Λιπαντικό	Λίτρα		
2	Αντιψυκτικό νερού (συμπυκνωμένο)	Λίτρα		
3	Αντιψυκτικό νερού -25οC	Λίτρα		
4	Υγρό ψεκασμού πριν από τον καταλύτη	Λίτρα		

Συνολικός προϋπολογισμός Τμήματος 5: .....€

ΤΜΗΜΑ 6. Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης

α/ α	ΕΙΔΟΣ	Μ.Μ.	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΦΠΑ
1	Λιπαντικό	Λίτρα		
2	Αντιψυκτικό νερού (συμπυκνωμένο)	Λίτρα		
3	Αντιψυκτικό νερού -25οC	Λίτρα		
4	Υγρό ψεκασμού πριν από τον καταλύτη	Λίτρα		

Συνολικός προϋπολογισμός Τμήματος 6: .....€

Προϋπολογισμός Υλικών Ομάδας Α (Καύσιμα): .....€, προϋπολογισμός Υλικών Ομάδας Β (Λιπαντικά) = ...€, συνολικός προϋπολογισμός Υλικών Ομάδων Α & Β (Καύσιμα και Λιπαντικά) = ...€.

Οι συμμετέχοντες στο διαγωνισμό υποψήφιοι προμηθευτές, μπορούν να υποβάλλουν προσφορά είτε για το σύνολο των τμημάτων της μιας ή και των δυο ομάδων, είτε για ένα ή περισσότερα τμήματα της μιας ή και των δύο ομάδων.

Προσφορά η οποία θα δίδεται για ορισμένα από τα είδη κάθε τμήματος ή/και για μέρος της προκηρυχθείσας ποσότητας Τμήματος/Τμημάτων, θα απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Επισημαίνεται ότι, η ανωτέρω ομαδοποίηση των αιτούμενων ειδών και η κατανομή τους σε τμήματα, είναι ενδεικτική. Επαφίεται, επομένως, στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής να υποδιαιρέσει τα υπό προμήθεια είδη σε διαφορετικά τμήματα. Στην περίπτωση του ανωτέρω παραδείγματος 2, εάν η αναθέτουσα αρχή επιθυμεί την υποβολή προσφορών για τα επιμέρους είδη κάποιου τμήματος, θα πρέπει αυτά τα επιμέρους είδη να αναχθούν σε διακριτά τμήματα.

Παραδείγματος χάριν, εφόσον η αναθέτουσα αρχή επιθυμεί την υποβολή προσφορών για τα επιμέρους είδη (πετρέλαιο θέρμανσης, πετρέλαιο κίνησης, βενζίνη αμόλυβδη) του Τμήματος 1, το Τμήμα 1 θα αντικατασταθεί από τρία νέα τμήματα (ανά είδος καυσίμου).

- ορίζεται ρητά και σαφώς στη διακήρυξη αν το ποσοστό της εγγυητικής επιστολής συμμετοχής υπολογίζεται επί του συνόλου του προϋπολογισμού (όλων των τμημάτων) ή επί του προϋπολογισμού των τμημάτων για τα οποία υποβάλλεται η προσφορά (συνηθέστερη περίπτωση). Η αναθέτουσα αρχή κατά την ανωτέρω επιλογή λαμβάνει υπόψη την αρχή της αναλογικότητας,

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 3

Σε διακήρυξη προμήθειας εκτυπωτών και γραφικής ύλης συνολικής προϋπολογισθείσας αξίας 150.000,00 ευρώ, η οποία διαιρείται σε 2 τμήματα, ήτοι ΤΜΗΜΑ 1: εκτυπωτές με επιμέρους προϋπολογισμό 100.000,00 ευρώ και ΤΜΗΜΑ 2: γραφική ύλη με επιμέρους προϋπολογισμό 50.000,00 ευρώ, ορίζεται ρητά ότι η εγγυητική επιστολή συμμετοχής υπολογίζεται σε ποσοστό 5% επί του προϋπολογισμού εκάστου τμήματος για το οποίο υποβάλλεται προσφορά.

- σε περίπτωση που το ποσοστό της εγγυητικής επιστολής συμμετοχής υπολογίζεται επί του προϋπολογισμού των τμημάτων για τα οποία υποβάλλεται η προσφορά, για λόγους διευκόλυνσης των υποψηφίων, σκόπιμο είναι να αναγράφεται στη διακήρυξη και το ακριβές ποσό του ύψους της εγγυητικής επιστολής που αναλογεί σε κάθε τμήμα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 4

Στην ανωτέρω περίπτωση μπορεί να ορίζεται ρητά ότι η εγγυητική επιστολή συμμετοχής ανέρχεται στο ποσό των 5.000,00 ευρώ για το ΤΜΗΜΑ 1 και στο ποσό των 2.500,00 ευρώ για το ΤΜΗΜΑ 2.

2. Ως προς την επιλογή του κριτηρίου ανάθεσης της σύμβασης (χαμηλότερη τιμή ή πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά):

- η διακήρυξη πρέπει να ορίζει με σαφήνεια και ρητά το επιλεγέν από την αναθέτουσα αρχή κριτήριο ανάθεσης (μεταξύ των παραπάνω δύο) και να μη δημιουργεί σύγχυση στους ενδιαφερόμενους ως προς αυτό,
- σε περίπτωση που κριτήριο ανάθεσης ορίζεται η χαμηλότερη τιμή, δεν πρέπει να παρεισφρύνουν στη διακήρυξη όροι που θέτουν και άλλες παραμέτρους πλην της χαμηλότερης τιμής.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 5

Σε διαγωνισμό προμήθειας καυσίμων με κριτήριο κατακύρωσης τη χαμηλότερη τιμή, δεν πρέπει να αναφέρονται όροι που παρέχουν στην αναθέτουσα αρχή είτε την ευχέρεια να συνεκτιμά ως κριτήριο ανάθεσης την απόσταση του πρατηρίου του υποψήφιου προμηθευτή από την έδρα του εκάστοτε φορέα για τον οποίο προορίζεται η προμήθεια, ή να αποφασίζει την ανάθεση της σύμβασης στον υποψήφιο προσφέροντα, το πρατήριο του οποίου βρίσκεται στην κοντινότερη απόσταση από την έδρα της αναθέτουσας αρχής σε σχέση με τους λοιπούς διαγωνιζόμενους. Οι παραπάνω πρακτικές δημιουργούν τουλάχιστον εύλογη σύγχυση ως προς το εφαρμοστέο κριτήριο ανάθεσης.

B) Προσθήκουςα αναγραφή ουσιωδών όρων στη διακήρυξη

Η περιγραφή του φυσικού και οικονομικού (προϋπολογισμός) αντικειμένου της σύμβασης πρέπει να είναι ορισμένη στη διακήρυξη, στο βαθμό που να επιτρέπει στους εν δυνάμει ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς να προσδιορίσουν την ποσότητα της υπό ανάθεση σύμβασης, ή/και την αξία της, τη διάρκειά της ώστε να αποφασίσουν για τη συμμετοχή τους ή μη στη διαγωνιστική διαδικασία.

Επομένως:

1. Στη διακήρυξη πρέπει να αναγράφεται ρητά, ως διακριτός όρος, η τυχόν πρόβλεψη δικαιωμάτων προαίρεσης (option) και παράτασης/ανανέωσης της σύμβασης.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 6

Γενικές αναφορές προβλέψεων, όπως “*δύναται να προβλεφθεί δικαίωμα προαίρεσης /παράτασης*”, “*με δυνατότητα δικαιώματος προαίρεσης / παράτασης*” κλπ, σε καμία περίπτωση δεν συνιστούν δικαίωμα προαίρεσης ή παράτασης της σύμβασης που νομίμως μπορεί να ασκηθεί από την αναθέτουσα αρχή, καθώς είναι παντελώς αόριστες και πρέπει να αποφεύγονται.

2. Ειδικότερα, αναφορικά με την αξία της υπό ανάθεση σύμβασης, στο σχετικό άρθρο της διακήρυξης που ορίζει τον προϋπολογισμό (οικονομικό αντικείμενο, συμβατικό αντάλλαγμα, αξία/δαπάνη) της υπό ανάθεση σύμβασης, πρέπει να αναγράφεται το συνολικό ποσό το οποίο προκύπτει με την άθροιση της χρηματικής αξίας αποτίμησης:

- τυχόν προβλεπόμενων στη διακήρυξη δικαιωμάτων προαίρεσης και
- τυχόν προβλεπόμενων στη διακήρυξη παρατάσεων/ανανεώσεων της σύμβασης που οδηγούν σε προσαυξήσεις του αρχικού προϋπολογισμού.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 7

Μια αναθέτουσα αρχή, η οποία επιθυμεί να προμηθευτεί υγρά καύσιμα συνολικής ποσότητας 300.000 lt και συνολικής εκτιμώμενης αξίας 500.000 ευρώ, μπορεί να προβλέψει δικαίωμα προαίρεσης, ορίζοντας ότι “*Κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης η αναθέτουσα αρχή διατηρεί το δικαίωμα να αυξήσει μέχρι 20% τη συνολική ποσότητα της προμήθειας*”. Στην περίπτωση αυτή, η αναθέτουσα αρχή είναι απαραίτητο να συνυπολογίσει την ενδεχόμενη αύξηση της ποσότητας της προμήθειας κατά 20% στη συνολική ποσότητα και άρα αξία της υπό ανάθεση σύμβασης. Αυτό σημαίνει ότι τελικώς η αναθέτουσα αρχή οφείλει να προκηρύξει 300.000 lt + 60.000 lt (20% των 300.000 lt το δικαίωμα προαίρεσης) = 360.000 lt, με συνολικό προϋπολογισμό 600.000 ευρώ (ήτοι εκτιμώμενη συμβατική αξία 500.000 ευρώ + δικαίωμα προαίρεσης 100.000 ευρώ).

3. Σε περίπτωση που η αναθέτουσα αρχή -κατ' εφαρμογή του άρθρου 21 του ΠΔ 118/2007- επιθυμεί να προβλέψει δυνατότητα αύξησης της ποσότητας της προμήθειας/υπηρεσιών, κατά το χρονικό σημείο της κατακύρωσης της σύμβασης, θα πρέπει στη διακήρυξη:

- να διατυπώσει ρητά τη δυνατότητα αυτή και
- να ορίσει το ποσοστό αύξησης της κατακυρωθείσας ποσότητας εντός των ορίων που θέτει η ως άνω διάταξη.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 8

Σε διακήρυξη για την προμήθεια 30 ηλεκτρονικών υπολογιστών μπορεί να προβλεφθεί ρητά στη διακήρυξη ως όρος ότι: “*δύναται η αναθέτουσα αρχή κατά την κατακύρωση των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού να κατακυρώσει μεγαλύτερη ποσότητα κατά ποσοστό 10% της συνολικής προκηρυχθείσας ποσότητας*” και κατά συνέπεια να κατακυρώσει τελικά το αποτέλεσμα του διαγωνισμού για 33 συνολικά υπολογιστές, εφόσον κάνει τελικά χρήση του συγκεκριμένου δικαιώματος προαίρεσης κατά την κατακύρωση.

4. Σε περίπτωση που η αναθέτουσα αρχή επιθυμεί να προβλέψει δικαίωμα παράτασης της σύμβασης με αντίστοιχη αύξηση της προϋπολογισθείσας αξίας, θα πρέπει να διατυπώσει ρητά το δικαίωμα αυτό στη διακήρυξη. Έτσι, λ.χ. σε περίπτωση ανάθεσης σύμβασης παροχής υπηρεσιών έχει κριθεί ότι θα πρέπει στη διακήρυξη να ορίζονται επιπρόσθετα τα ακόλουθα:

- οι συγκεκριμένες υπηρεσίες για τις οποίες προβλέπεται η δυνατότητα παράτασης. Επισημαίνεται ότι η παράταση θα πρέπει να αφορά σε παροχή υπηρεσιών όμοιων με της υπό ανάθεση σύμβασης, η παροχή των οποίων θα τελεί υπό τους ίδιους όρους,
- το χρονικό σημείο κατά το οποίο δύναται να ασκηθεί το εν λόγω δικαίωμα. Επισημαίνεται ότι η απόφαση της αναθέτουσας αρχής για ενεργοποίηση του εν λόγω δικαιώματος, θα πρέπει να λαμβάνεται πριν την λήξη της αρχικής διάρκειας της σύμβασης,
- ο αριθμός των παρατάσεων και διάρκεια αυτών. Επισημαίνεται ότι η συνολική διάρκεια αυτών δεν πρέπει να εκτείνεται σε τέτοιο βαθμό, ώστε, λαμβανομένης υπόψη της αρχικής διάρκειας της σύμβασης, να οδηγεί σε καταστρατήγηση του γενικού κανόνα περί διενέργειας διαγωνισμού. Σημειώνεται ότι, σε περίπτωση σύμβασης παροχής υπηρεσιών, η δυνατότητα παράτασης στο σύνολο της δεν δύναται να υπερβαίνει την αρχική διάρκεια της σύμβασης,
- η χρηματική αποτίμηση (εκτιμώμενη αξία) του δικαιώματος παράτασης, κατά τα ανωτέρω υπό (2) αναφερθέντα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 9

Μπορεί να τεθεί σε διακήρυξη παροχής υπηρεσιών καθαριότητας για ένα έτος με μηνιαίο συμβατικό τίμημα 40.000 ευρώ, ο εξής όρος : “Η σύμβαση ισχύει από την ημερομηνία υπογραφής της και για ένα έτος, με δικαίωμα της αναθέτουσας αρχής να την παρατείνει μονομερώς με τους ίδιους όρους για τρεις μήνες μετά τη λήξη της”. Συνάγεται ότι η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι 480.000 ευρώ για ένα έτος, η άσκηση, δε, του δικαιώματος παράτασης θα επιφέρει επιπλέον κόστος 120.000 ευρώ για τους τρεις μήνες. Συνεπώς, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να αναγράψει στη διακήρυξη ως συνολικό προϋπολογισμό 600.000 ευρώ (480.000 ευρώ εκτιμώμενη συμβατική αξία + 120.000 ευρώ αξία δικαιώματος παράτασης).

Τέλος υπενθυμίζεται ότι όλοι οι ανωτέρω όροι της διακήρυξης (1-4) που αφορούν το δικαίωμα προαίρεσης/παράτασης/ανανέωσης πρέπει να αναγράφονται ρητά τόσο στην απόφαση κατακύρωσης όσο και στη σύμβαση.

Γ) Αποφυγή αναγραφής γεωγραφικών περιορισμών ως όρων συμμετοχής

Η αναθέτουσα αρχή δεν επιτρέπεται να θέτει ως λόγους αποκλεισμού ή προϋποθέσεις συμμετοχής στο διαγωνισμό όρους, οι οποίοι αντίκεινται στις αρχές της απαγόρευσης διακρίσεων και της αναλογικότητας και δεν δικαιολογούνται από την εξυπηρέτηση του γενικού συμφέροντος.

Ειδικότερα:

- δέον όπως αποφεύγεται στη διακήρυξη η αναγραφή λόγων αποκλεισμού/όρων συμμετοχής/κριτηρίων ποιοτικής επιλογής των υποψηφίων οι οποίοι συνεπάγονται γεωγραφικούς περιορισμούς, καθώς δημιουργούν δυσμενείς διακρίσεις σε βάρος των συμμετεχόντων, ανάλογα με τον τόπο εγκατάστασής τους, οι οποίες αντίκεινται στις θεμελιώδεις αρχές της ενωσιακής νομοθεσίας περί ισότιμης μεταχείρισης και αποφυγής διακρίσεων των οικονομικών φορέων,

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 10

Πρέπει να αποφεύγονται όροι όπως “η υποχρέωση διατήρησης, εκ μέρους των υποψηφίων, πρατηρίων υγρών καυσίμων εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου, για τον οποίο αυτά προορίζονται” ή όρος ότι “οι εγκαταστάσεις του προμηθευτή πρέπει να βρίσκονται απαραίτητα εντός των ορίων του Δήμου ή όμορων Δήμων και να μην απέχουν περισσότερο από καθορισμένα χιλιόμετρα από το αμαξοστάσιο του Δήμου”.

- εφόσον οι αναθέτουσες αρχές το κρίνουν απαραίτητο και δικαιολογημένο, βάσει του ειδικότερου αντικειμένου της υπό ανάθεση σύμβασης και των λοιπών συνθηκών (π.χ. αδυναμία αποθήκευσης των προς προμήθεια ειδών από την αναθέτουσα αρχή), έχουν ευχέρεια να περιλάβουν στη διακήρυξη αντίστοιχους όρους, αποκλειστικά ως όρους εκτέλεσης της σύμβασης, σε καμία περίπτωση, ωστόσο, δεν επιτρέπεται να εξαρτήσουν τη συμμετοχή υποψηφίων και άρα τον αποκλεισμό τους από ανάλογο γεωγραφικό περιορισμό.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 11

Σε διακήρυξη προμήθειας υγρών καυσίμων κίνησης δύναται να προβλέπεται ως όρος ότι ο προμηθευτής αναλαμβάνει την ευθύνη για την έγκαιρη, σωστή και χωρίς οποιοδήποτε πρακτικό πρόβλημα για την αναθέτουσα αρχή παράδοση των καυσίμων. Η παράδοση θα γίνεται εντός του Δήμου, στα οχήματα και μηχανήματα αυτού

Δ) Αποφυγή συμπερίληψης στις τεχνικές προδιαγραφές όρων περιοριστικών συμμετοχής, όπως προϊόντων ορισμένης κατασκευής, παραγωγής ή γεωγραφικής προέλευσης

Κατά βασική και ρητή επιταγή τόσο του ενωσιακού όσο και του εθνικού δικαίου, οι τεχνικές προδιαγραφές δεν επιτρέπεται να κάνουν μνεία συγκεκριμένης κατασκευής ή προέλευσης ή ιδιαίτερων μεθόδων κατασκευής, ούτε να κάνουν αναφορά σε σήμα, δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή τύπο καθώς και σε συγκεκριμένη καταγωγή ή παραγωγή, που θα είχε ως αποτέλεσμα να ευνοούνται ή να αποκλείονται ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένα προϊόντα ("φωτογραφική περιγραφή"). Συνεπώς στη Διακήρυξη και ιδίως κατά τη σύνταξη των τεχνικών προδιαγραφών:

- δεν επιτρέπεται η αναφορά συγκεκριμένου εμπορικού σήματος/ονομασίας,

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 12

Σε διακήρυξη προμήθειας τροφίμων, δεν επιτρέπεται η αναγραφή προϊόντων όπως «Coca Cola ή Pepsi Cola, Σπράιτ ή 7UP, Fanta ή Ήβη, γκαζόζα Νάουσα», «καφές φίλτρου Douwe Egberts», «βιτάμ, κρέμα Torrei, γιαούρτι στραγγιστό Real Fast, Γιώτης Κορν Φλάουερ, Γιώτης Κάστερ Πάουντερ, Γιώτης Μπέικιν Πάουντερ, μπισκότα Μιράντα Παπαδοπούλου, μπισκότα Πτι-Μπερ Παπαδοπούλου, φρυγανιές Elite, «Μύθος, Κάιζερ, Χάινκεν, Μπάκλερ, Φιξ, Νάουσα Διαμαντάκου, Νάουσα Μελιτσάνη, ούζο Τσάνταλη, Dewars, Cutty Sark, J & B, Ballantines, Famous Grouse, Captain Morgan red, Canadian Club, Absolut, Gordon's Space, Glennfidich κλπ.»

- δεν επιτρέπεται η αναγραφή προϊόντων ορισμένης καταγωγής ή γεωγραφικής προέλευσης,

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 13

Δεν επιτρέπεται η αναγραφή όρων όπως "εγχώριο", "ελληνικής προέλευσης", "εγχώριας παραγωγής", "ελληνικής προέλευσης", "παρασκευασμένο στην Ελλάδα", "παράγεται στην Ελλάδα", "να παράγεται και συσκευάζεται στην Ελλάδα".

- αντί των ανωτέρω, δέον όπως περιλαμβάνεται αναλυτική περιγραφή των σχετικών προδιαγραφών προκειμένου να προσδιοριστούν τα ζητούμενα είδη κατά τον πληρέστερο και πλέον κατανοητό για τους οικονομικούς φορείς τρόπο,
- η μνεία προϊόντων με το εμπορικό τους σήμα επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση, στην περίπτωση που κάτι τέτοιο δικαιολογείται από το αντικείμενο της υπό ανάθεση σύμβασης, ήτοι όταν δεν είναι δυνατόν να γίνει αρκούντως ακριβής και κατανοητή η περιγραφή του αντικειμένου της σύμβασης μέσω της κατά τα ανωτέρω αναλυτικής περιγραφής των

τεχνικών προδιαγραφών. Ωστόσο, τονίζεται ότι σε κάθε τέτοια περίπτωση, η μνεία εμπορικών σημάτων προϊόντων πρέπει να συνοδεύεται από τον όρο “ή ισοδύναμο”.

III. Η παραπάνω υπό (II) καταγραφή είναι ενδεικτική και δεν εξαντλεί τις περιπτώσεις πλημμελειών κατά τη σύνταξη των ειδικότερων όρων των διακηρύξεων και των κατά περίπτωση τευχών του διαγωνισμού (μελέτη, συγγραφή υποχρεώσεων, σχέδιο σύμβασης, Παραρτήματα αυτών κλπ.) που πρέπει να αποφεύγονται.

Εξάλλου, η Αρχή προτίθεται να προχωρήσει σε τακτική έκδοση σειράς οδηγιών, αναφορικά με το θέμα της παρούσας, καταγράφοντας περαιτέρω σχετικές πλημμέλειες και παρατηρήσεις, όπως θα αναδεικνύονται ιδίως από τη νομολογία, τις αποφάσεις της Αρχής ή συνεπεία αλλαγών στο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο.

Τέλος, επισημαίνεται ότι, οι απαιτούμενες κατά περίπτωση περιλήψεις προς δημοσίευση είναι σκόπιμο να συντάσσονται κατόπιν σύνταξης της διακήρυξης και των κατά περίπτωση τευχών του διαγωνισμού (μελέτη, συγγραφή υποχρεώσεων, σχέδιο σύμβασης, Παραρτήματα αυτών κλπ.), ώστε να μην παρατηρούνται ασυμφωνίες. Προς διευκόλυνση των δημόσιων φορέων και αναθετουσών αρχών, η Αρχή θα εκδώσει σύντομα αναλυτικότερη κατευθυντήρια οδηγία, σχετικά με την ορθή τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας κατά τις διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων.

Το κείμενο της παρούσας Οδηγίας αποτυπώνεται και σε μορφή πίνακα με όμοιο περιεχόμενο, ο οποίος αποτελεί Παράρτημα αυτής.

Η παρούσα κατευθυντήρια οδηγία, καθώς και όσες ακολουθήσουν, κοινοποιούνται στους φορείς του συνημμένου Πίνακα αποδεκτών και αναρτώνται στην ιστοσελίδα της Αρχής www.eaadhsy.gr και www.hsppa.gr.

Αθήνα, 23 Ιουλίου 2014

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΡΑΙΚΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ:

1) Προεδρία της Δημοκρατίας

2) Όλα τα Υπουργεία (Γραφεία κ. Υπουργών, Υφυπουργών, Τμήματα Προμηθειών, προς περαιτέρω ενημέρωση και εποπτευομένων φορέων)

- Υπουργείο Εξωτερικών
- Υπουργείο Οικονομικών
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
- Υπουργείο Εσωτερικών (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Τμήματα/Γραφεία Προμηθειών)
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας
- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα [Πανεπιστήμια, Πολυτεχνεία, Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης])
- Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στις Εφορείες Αρχαιοτήτων)
- Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
- Υπουργείο Υγείας
- Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
- Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων / Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων (ΓΓΔΕ)
- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
- Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη
- Υπουργείο Τουρισμού
- Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου
- Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης

3) Επιτροπή Προμηθειών Υγείας (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στις Υγειονομικές Περιφέρειες (ΥΠΕ), τα νοσοκομεία και τους εποπτευόμενους φορείς Υπουργείου Υγείας, Τμήματα Προμηθειών)

4) Γενική Γραμματεία Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (Γραφείο Γενικού Γραμματέα, Γενική Διεύθυνση Κρατικών Προμηθειών)

5) Γενική Γραμματεία Επενδύσεων (ΕΣΠΑ) του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (Γραφείο Γενικού Γραμματέα) (προς περαιτέρω ενημέρωση και των Ειδικών Υπηρεσιών και Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης ν 3614/2007 και Μονάδας Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ Α.Ε.))

6) Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων (ΓΓΔΕ) του Υπουργείου Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων (Γραφείο Γενικού Γραμματέα)

7) Αποκεντρωμένες Διοικήσεις (Γραφεία κ. Γενικών Γραμματέων)

- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου – Δυτικής Ελλάδας - Ιονίου

- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας - Θράκης

8) Ανεξάρτητες Αρχές

9) Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Μονάδα Παρακολούθησης Διαγωνισμών και Συμβάσεων

Εσωτερική Διανομή:

- 1.Γραφείο Προέδρου
- 2.Γραφείο Διεθνών Σχέσεων
- 3.Γραφείο Νομικού Συμβούλου
- 4.Γενική Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων
- 5.Διεύθυνση Βάσεων Δεδομένων και Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων
- 6.Διεύθυνση Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης
- 7.Διεύθυνση Νομικών Υπηρεσιών
- 8.Διεύθυνση Συντονισμού και Ελέγχου
- 9.Περιφερειακό Γραφείο Θεσσαλονίκης